

บทบรรณาธิการ

ศาสตร์ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เช่นเดียวกับศาสตร์อื่น คือ เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง มากน้อยขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือ ปัจจัยหรือรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ มีความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาทุกมิติ ทั้งด้านสังคม และวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม เพียงแต่มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่สามารถนำมาใช้โดยตรงในการแก้ปัญหาทุกปัญหาได้อย่างรอบด้าน ศาสตร์ด้านนี้จำเป็นต้องใช้กลไกการบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ เข้าด้วยกัน แม้จะตระหนักถึงภาวะเช่นนี้ แต่ยังมีผู้เห็นว่ามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีบทบาทน้อยเมื่อเทียบกับศาสตร์อื่น มีลู่ทางอย่างไรให้ศาสตร์นี้ไม่อยู่ในวงจำกัด นี่คือนสิ่งที่นักมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งผู้สนใจจะใช้ประโยชน์ต้องช่วยกันคิดและขับเคลื่อน ทางหนึ่งที่ทำได้คือ นักวิชาการและผู้สนใจด้านนี้ต้องช่วยกันศึกษาค้นคว้าวิจัย สร้างสรรค์บทความคุณภาพ และใช้ประโยชน์ด้วยการเผยแพร่ทั้งระดับชาติและนานาชาติให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

สภาพสังคมปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตมีปัญหาที่สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งสังคมไทยและโลกอนาคตต้องการ คือ การจัดการกับปัญหาที่ยุกยักซับซ้อนให้คลี่คลาย เพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืนให้ได้ ในขณะที่อารยธรรมวัตถุ บริโภคนิยม ก่อให้เกิดการทำลายความเป็นมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำลายการอยู่ร่วมกัน ทำลายวัฒนธรรมและศาสนธรรม สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์รุนแรงขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ มีลู่ทางอย่างไรที่จะช่วยให้สังคมพบทางออกและคลี่คลายจากวิกฤติดังกล่าวได้ การเริ่มจากทำความเข้าใจสภาพความซับซ้อนของสังคมที่เกี่ยวโยงกันอยู่ด้วยความรอบคอบ และหาทางคลี่คลายความซับซ้อนนั้นด้วยศักยภาพทาง

ปัญญาให้เข้าใจเหตุ ปัจจัยและผล ใช้วิกฤติที่ผ่านมาเป็นบทเรียน รวมทั้งการสร้างและพัฒนา ศักยภาพของสังคมบนฐานของความสัมพันธ์แนวราบ ด้วยการเรียนรู้และการจัดการที่ใช้ ภูมิปัญญา ภูมิธรรมผ่อนปรน ประนีประนอมน่าจะช่วยให้เกิดการยอมรับความหลากหลายกัน ได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามนี้เป็นเพียงการคาดคะเนเท่านั้น เพราะบางครั้งไม่มีใครหยุดยั้งอคติ ต่างๆ ได้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ฉบับนี้ได้พยายามอย่างยิ่งในการคัดสรรบทความ คุณภาพทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อเผยแพร่ขับเคลื่อนบนฐานของสภาพสังคมปัจจุบัน และอนาคตซึ่งมีปัญหาที่ซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อเจตนาผ่อนคลายปัญหาดังกล่าวด้วยการเรียนรู้ ตัวตนและผู้อื่นให้มากขึ้น แต่จะทำได้แค่ไหนอย่างไรนั้นคงจะต้องอาศัยคำชี้แนะจากท่านผู้รู้ นักวิชาการที่สนใจ รวมทั้งต้องใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสินด้วย อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นงาน ค่อนข้างยากแต่จะพยายามพัฒนาและปรับปรุงไปเรื่อยๆ ด้วยการคาดหวังว่าวันหนึ่งต้องถึง จุดหมายปลายทาง

บทความเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะทรัพย์สินทางปัญญา : กระบวนทัศน์ที่ เปลี่ยนแปลง” เสนอข้อคิดที่ว่า ผลจากระบบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ที่ครอบคลุม การเมืองและเศรษฐกิจทั่วโลกได้ทำให้ปัจเจกบุคคลหรือชาวต่างชาติฉกฉวยและอ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของคติชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาวะเช่นนี้จึงต้องเข้าใจความจำเป็นในการสร้าง ระบบคุ้มครองสิ่งที่มีคุณภาพดังกล่าว เพราะไม่เช่นนั้นคติชนและภูมิปัญญาทั้งหลายจะมี เจ้าของลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิการใช้ประโยชน์ของคนไทยผู้เป็นเจ้าของ บทความเรื่อง “อาเจห์ อารูห์- อูยงคตนะถึงโจรสูหรั่ง” เสนอเรื่องราวของโจรสลัดจากแหลม สุมาตราและแหลมมลายู ที่สามารถนำขบวนเรือเข้าปล้นเมืองพัทลุง และนครศรีธรรมราช จาก ข้าราชการของโจรสลัดที่แพร่หลาย สุนทรภู่ได้นำมาเล่าไว้ในเรื่องพระอภัยมณีถึงโจรสูหรั่ง และ กวีภาคใต้นำไปกล่าวถึงในเรื่องนางเลียดชาววรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง บทความเรื่อง “โจรในร่างศิลปิน” เสนอเรื่องราวในอดีตของชุมชนทุรกันดารแห่งหนึ่งในภาคใต้ว่าเป็นแหล่ง ชองสุโจรผู้ร้าย ขณะเดียวกันที่นั่นมีศิลปินพื้นบ้านบางคนประพาดิตนเป็นโจรด้วย แม้ว่าวิถี และพลังแห่งโจรและศิลปินแตกต่างกันแต่สามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างผสมกลมกลืน ทั้งนี้ ด้วยเหตุปัจจัยที่ต่างตอบสนองความต้องการร่วมกัน และมีทุนทางสังคมให้กัน คือ ความรัก

ความสามัคคีและความเอื้ออาทรต่อกัน บทความเรื่อง “ลิเกป่า : ก่อนสิ้นเสียงรำมะนา” นอกจากให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาแล้วยังเห็นว่าเป็นศูนย์การเรียนรู้แบบชาวบ้านที่ช่วยขัดเกลาพฤติกรรมทางสังคมได้ แต่แสดงความห่วงใยที่ในปัจจุบันไม่อาจต้านกระแสโลกาภิวัตน์และการที่คนรุ่นใหม่มีวิถีที่ห่างไกลจากรากเหง้า ลิเกป่าจึงถึงทางตันเหมือนกับการเล่นหลายๆ อย่างที่สูญสิ้นไป บทความเรื่อง “วรรณกรรมภาคใต้ฉบับพิมพ์เล่มเล็ก” เป็นการนำวรรณกรรมที่แต่งขึ้นในช่วงประมาณ พ.ศ. 2470 – 2519 พิมพ์จำหน่ายในรูปแบบเดียวกับหนังสือวัดเกาะ วรรณกรรมดังกล่าวมีบทบาทเด่นชัด คือ ปลุกฝังจริยธรรม ให้ความรู้ สร้างความสามัคคี สร้างคนดีให้สังคม สะท้อนภาพและปัญหาสังคม อีกทั้งเป็นช่องทางระบายความคับข้องใจ และที่สำคัญคือเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วย บทความเรื่อง “มองสังคมผ่านภาษาจากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เรื่องพระยาชมพู” เป็นการนำเสนอภาพสังคมท้องถิ่นภาคใต้ที่พินิจจากการใช้ภาษา วรรณกรรมเรื่องนี้มีภาษาสะท้อนภาพสังคมความเป็นคนถิ่นใต้ สังคมนักปราชญ์ สังคมการค้า พลังศรัทธาความเชื่อในสังคม และสังคมการปกครอง ภาพจากการมองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ ความนึกคิด ความเชื่อ และค่านิยมของกลุ่มชนที่เปลี่ยนแปลงสู่อีกรุ่นหนึ่งซึ่งแตกต่างกับสมัยปัจจุบัน บทความเรื่อง “ทิศทางยุทธศาสตร์ความมั่นคง และกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน : กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร” มีสาระสำคัญเกี่ยวกับคนไทยที่เข้าไปอาศัยประกอบอาชีพอยู่ในประเทศพม่าก่อนที่อังกฤษคืนอิสรภาพให้แก่ประเทศนี้ ภายหลังจากพม่าปกครองแบบเผด็จการคนกลุ่มนี้ได้อพยพกลับประเทศไทย แต่รัฐบาลไทยถือว่าขาดความเป็นพลเมืองไทย ไม่มีสิทธิเหมือนคนไทยทั่วไป ทำให้ดำรงตนอยู่อย่างยากลำบาก ข้อเสนอทิศทางยุทธศาสตร์จากงานชิ้นนี้เห็นว่าควรเร่งรัดให้คืนสภาพความเป็นพลเมืองไทยแก่คนกลุ่มนี้ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดทำงานร่วมกับระดับชาติอย่างบูรณาการ หากกระทำได้จะสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ สิทธิมนุษยชน และอื่นๆ ได้ บทความวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาความสุขสำหรับนักศึกษาสายครูหลักสูตร 5 ปี” เป็นงานที่ผู้วิจัยสร้างนวัตกรรมขึ้นมาทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา พบว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาความสุขประกอบด้วย การควบคุมตนเองได้ การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การมีความ

รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การมีทักษะในการแก้ปัญหา และการปฏิบัติตนให้มีคุณค่าต่อสังคม

นอกจากบทความดังกล่าว วารสารฉบับนี้ได้เสนอบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “มือเข้ากับโสเครตีส” อันเป็นหนังสือแปลที่มีชื่อเสียง ผู้วิจารณ์มีมุมมองเกี่ยวกับรูปแบบการเขียน และเนื้อหาสาระที่น่าสนใจว่า ผู้แต่งทำให้ผู้อ่านคิดด้วยการถามคำถามก่อนที่จะให้คำตอบ ด้านเนื้อหาผู้เขียนได้นำเสนอด้วยการบูรณาการภูมิปัญญาของนักคิดที่มีชื่อเสียงในอดีตกับชีวิตประจำวันในแง่มุมต่างๆ พร้อมกับเสนอแง่มุมที่น่าสนใจโดยครอบคลุมทุกองค์ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่แสดงให้เห็นว่าปรัชญาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน หนังสือเล่มนี้จึงควรที่ทุกคนจะต้องอ่าน เพราะเป็นเหมือนการตรวจสอบตัวผู้อ่านเองด้วย

บทความที่น่าเสนอในวารสารฉบับนี้เกือบทั้งหมดเป็นเรื่องราวอันหลากหลายของภาคใต้ซึ่งกองบรรณาธิการเชื่อมั่นว่าก่อให้เกิดผลคือ ทำให้วารสารได้ทำบทบาทหน้าที่ทางวิชาการ และบทความที่ผ่านการคัดสรรดังกล่าวนี้ จักเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างกว้างขวาง

ชวน เพชรแก้ว